

ΕΙΔΑΜΕ ΟΤΙ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΣΚΕΨΗΣ
«ΔΥΣΗΣ» ΚΑΙ «ΑΝΑΤΟΛΗΣ».

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΣΚΕΨΗΣ Η ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΛΗΛΑΣΙΑ ΤΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΣΕ ΣΕΡΒΙΑ, ΙΡΑΚ...

Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ «ΑΝΑΤΟΛΗΣ» ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΟΨΗ,
Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΕΙΝΑΙ:

Ο ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Λιτάνευση της θαυματουργού εικόνας του «ΑΕΙΟΝ ΕΣΤΙΝ», Καρυές 2004

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΓΟΥΕΑΡ:
"Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ", ΕΚΔΟΣΙΣ "ΑΚΡΙΤΑΣ"

Ἡ πίστη στή Μετάσταση τῆς Θεοτόκου ἐκφράζεται σαφῶς καί χωρίς καμιά ἀμφιβολία στους ὕμνους πού ψάλλει ἡ Ἐκκλησία στίς 15 Αὐγούστου, ἑορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ Ὁρθοδοξία ὅμως, ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι ἡ Ρώμη, δέν ἔχει ἀνακηρύξει τή Μετάσταση σέ δόγμα οὔτε ἐπιθυμεῖ ποτέ νά τό κάνει. Ἡ διδασκαλία περί ἀγίας Τριάδος καί Σαρκώσεως ἔχει ἀνακηρυχτεῖ σέ δόγμα, ἐπειδή ἀνήκει στό δημόσιο κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά ἡ δόξα τῆς Θεοτόκου ἀνήκει στήν ἐσωτερική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας:

Εἶναι δύσκολο νά μιλήσει κανεῖς, καί ἐξίσου δύσκολο νά στοχαστεῖ τά μυστήρια πού ἡ Ἐκκλησία διατηρεῖ κρυμμένα στά βάθη τῆς συνείδησής της... Ἡ Θεοτόκος δέν ἔγινε ποτέ θέμα τοῦ δημοσίου κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων. Ἐνῶ ὁ Χριστός κηρύχθηκε δημόσια καί ἔγινε γνωστός ἀπό τήν πρώτη στιγμή σ' ὅλοκληρο τόν κόσμο, τό μυστήριο τῆς Μητέρας Του ἀποκαλύφθηκε μόνο σ' αὐτούς πού ἦσαν μέσα στήν Ἐκκλησία... Δέν εἶναι τόσο ἕνα ἀντικείμενο πίστεως ὅσο ἡ πηγὴ τῆς ἐλπίδας μας, ὁ καρπὸς τῆς πίστεως, ὠρμασμένος στήν Παράδοση. Ἄς σιγήσουμε λοιπόν, καί ἄς μὴν προσπαθήσουμε νά δογ-

ματίσουμε γύρω ἀπὸ τήν ὑπέρλαμπρη δόξα τῆς Θεοτόκου³⁵.

Τὰ ἔσχατα

Γιὰ τόν χριστιανό δέν ὑπάρχουν παρά δύο ἔσχατες ἐπιλογές: ὁ οὐρανὸς καί ἡ κόλαση. Ἡ Ἐκκλησία προσδοκᾷ τήν τελικὴ ὀλοκλήρωση, πού στήν Ἑλληνικὴ θεολογία ἀποκαλεῖται ἀποκατάστασις, ὅταν ὁ Χριστὸς θά ἐπιστρέψει «ἐν δόξῃ» γιὰ νά κρίνει «ζῶντας καί νεκρούς». Ἡ τελικὴ ἀποκατάσταση περιλαμβάνει, ὅπως ἤδη εἶδαμε, τή λύτρωση καί τόν δοξασμὸ τῆς ὕλης: κατὰ τήν Ἐσχάτη Ἡμέρα οἱ δίκαιοι θά ἐγερθοῦν ἐκ τῶν νεκρῶν καί θά ξαναβροῦν τά σώματά τους, ὅχι ὅπως αὐτά εἶναι τώρα, ἀλλὰ μεταμορφωμένα καί «πνευματικά», στά ὁποῖα ἡ ἐσωτερικὴ ἀγιότητα θά ἐκχέεται πρὸς τά ἔξω. Δέν θά μεταμορφωθοῦν δέ μόνο τά σώματά μας, ἀλλ' ὀλοκληρῆ ἡ ὕλική τάξη τῆς κτίσης: ὁ Θεὸς θά δημιουργήσῃ «καινοὺς οὐρανοὺς καί καινὴν γῆν».

Ἄλλ' ἡ κόλαση ὑπάρχει ὅσο καί ὁ οὐρανός. Πρόσφατα πολλοὶ χριστιανοί, ὅχι μόνο στή Δύση, ἀλλὰ κατὰ καιροὺς καί στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἔφτασαν στό σημεῖο νά πιστεύουν πὼς ἡ ἰδέα τῆς κόλασης εἶναι ἀσυμβίβαστη μέ τήν πίστη σ' ἕνα Θεό πού ἀγαπᾷ. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅμως αὐτὸς φανερώνει μιὰ θλιβερὴ καί ἐπικίνδυνη «σύγχυση φρενῶν». Ἐνῶ βεβαίως ἀληθεύει πὼς ὁ Θεὸς μᾶς ἀγαπᾷ μέ μιὰ ἄπειρη ἀγάπη, εἶναι ἐξίσου ἀληθές πὼς μᾶς

35. V. Lossky, «Panagia», στό *The Mother of God*, ἔκδ. E.L. Mascall (London 1949), σελ. 35.

Φωτογραφία

Αγιορειτῶν

γερόντων.

Ο γ. Σωφρόνιος

Σαχάρωφ ὀρθιος

δεξιά.

Λιτάνευση της
θαυματοργού εικόνας
του «ΑΕΙΟΝ ΕΣΤΙΝ»,
Καυές 2003.

προίκισε μ' ἐλεύθερη βούληση. Καί ἐφόσον διαθέτουμε ἐλεύθερη βούληση, ἔχουμε τή δυνατότητα ν' ἀπορρίψουμε τόν Θεό. Ἄν ἀρνηθούμε τήν κόλαση, ἀρνούμαστε τήν ἐλεύθερη βούληση. «Οὐδεὶς οὕτως ἀγαθός καὶ οἰκτιρῶν, ὡς ὁ Θεός», γράφει ὁ Μάρκος ὁ Μοναχός ἢ Ἐρημίτης (ἀρχές 5ου αἰώνα), «τῶ δὲ μὴ μετανοοῦντι, οὐδὲ αὐτὸς ἀφήσῃ»³⁶. Ὁ Θεός δέν μᾶς ὑποχρεώνει νά Τόν ἀγαπᾶμε, ἐπειδή ἡ ἀγάπη δέν εἶναι ἀγάπη ἂν δέν εἶναι ἐλεύθερη. Πῶς λοιπόν μπορεῖ ὁ Θεός νά συμφιλιωθεῖ μ' αὐτούς πού ἀρνοῦνται κάθε συμφιλίωση;

Ἡ Ὁρθόδοξη στάση ἀπέναντι στά Ἐσχάτα καί στήν κόλαση ἐκφράζεται κατά σαφῆ τρόπο στήν ἐπιλογή τῶν Εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων πού διαβάζονται κατά τή λειτουργία τῶν τριῶν διαδοχικῶν Κυριακῶν λίγο πρὶν ἀπό τή Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Τήν πρώτη Κυριακή διαβάζεται ἡ παραβολή τοῦ Τελώνου καί τοῦ Φαρισαίου, τή δεύτερη ἡ παραβολή τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ: καί οἱ δύο ἱστορίες παρουσιάζουν παραστατικά τήν ἀπειρη συγγνώμη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς ἁμαρτωλούς πού μετανοοῦν. Τό Εὐαγγέλιο ὅμως τῆς τρίτης Κυριακῆς, στήν παραβολή τῶν προβάτων καί τῶν ἐρίφων, μᾶς ὑπενθυμίζει τήν ἄλλη ἀλήθεια: πῶς εἶναι δυνατό νά ἀπορρίψει κάποιος τόν Θεό καί νά στραφεῖ στήν κόλαση. «Τότε ἐρεῖ καί τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον...» (Ματθ. 25, 41).

Δέν ὑπάρχει φυσικά καμιά τρομοκρατία στήν Ὁρθόδοξη περὶ Θεοῦ διδασκαλία. Οἱ Ὁρθόδοξοι δέν σκύβουν

δουλικῶς μπροστά στὸν Θεό ἀπὸ φόβο, ἀλλὰ Τόν θεωροῦν ὡς φιλόφρων, «ἐραστή τοῦ ἀνθρώπου». Δέν ξεχνοῦν ὅμως πῶς ὁ Χριστός κατά τή Δευτέρα Παρουσία θά ἔρθει ὡς κριτής.

Ἡ κόλαση δέν εἶναι τόσο ἓνας τόπος ὅπου ὁ Θεός φυλακίζει τούς ἀνθρώπους, ὅσο ἓνας τόπος τὸν ὁποῖο οἱ ἴδιοι οἱ ἀνθρώποι, καταχρώμενοι τήν ἐλεύθερη θέλησή τους, διαλέγουν γιὰ νά φυλακίσουν τὸν ἑαυτό τους. Ἀκόμη καί στήν κόλαση οἱ κολασμένοι δέν στεροῦνται τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' αὐτὸ πού οἱ ἅγιοι βιώνουν ὡς χαρά, αὐτοὶ τὸ βιώνουν ὡς βάσανα, πράγμα πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δικῆς τους ἐπιλογῆς. «Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θά εἶναι ἓνα ἀνυπόφορο βάσανο γι' αὐτούς πού δέν τήν ἔχουν ἀποκτήσει μέσα τους»³⁷.

Εἶναι αἰρετικό τό νά λέμε πῶς ὅλοι ὑποχρεοῦνται νά σωθοῦν, ἐπειδή μ' αὐτό ἀρνούμαστε τήν ἐλεύθερη βούληση πού διαθέτει ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι ὅμως θεμιτό νά ἐλπίζουμε πῶς ὅλοι ἴσως σωθοῦν. Μέχρι νά ἔρθει ἡ Ἐσχάτη Ἡμέρα, δέν πρέπει ν' ἀπελπίζομαστε γιὰ τή σωτηρία κανενός, καί ἐπιβάλλεται νά προσευχόμαστε καί νά ἐπιθυμοῦμε τή συμφιλίωση τῶν πάντων χωρὶς ἐξαιρέση. Κανείς δέν πρέπει νά διαφεύγει ἀπὸ τίς πρεσβεῖες τῆς ἀγάπης μας. «Τίς ἐστὶν καρδιά ἐλεήμων;» ρωτᾷ ὁ ἅγ. Ἰσαάκ ὁ Σύρος. «Εἶναι ἡ καρδιά πού καίει μέ ἀγάπη γιὰ ὀλόκληρη τήν κτίση, γιὰ τούς

36. *Περὶ τῶν δοκούντων δικαιῶσθαι ἐκ τῶν ἔργων*, 71 (PG 65, 940D).

37. V. Lossky, *Ἡ Μυστικὴ Θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, μτφρ. Στ. Πλευράκη, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 253.

άνθρώπους, τὰ πουλιά, τὰ θηρία, γιά τούς δαίμονες, γιά ὅλα τὰ δημιουργήματα»³⁸. Ὁ Γρηγόριος Νύσσης λέει πώς εἶναι θεμιτό οἱ χριστιανοί νά ἐλπίζουν ἀκόμη καί γιά τή λύτρωση τοῦ διαβόλου.*

Ἡ Βίβλος καταλήγει σέ μιὰ φράση ἔντονης προσδοκίας: «Ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ναί ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ» (Ἀποκαλ. 22, 20). Μέ τό ἴδιο πνεῦμα ἔντονης ἐλπίδας οἱ πρῶτοι χριστιανοί συνήθιζαν νά προσεύχονται, «Ἡ χάρις ἐλθέτω καί ὁ κόσμος παρελθέτω»³⁹. Ἀπό κάποια ἀποψη ὅμως οἱ πρῶτοι χριστιανοί εἶχαν ἄδικο: φαντάζονταν πώς τό τέλος τοῦ κόσμου θά συνέβαινε σχεδόν ἀμέσως, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἔχουν περάσει δύο χιλιετίες καί τό τέλος δέν ἔχει ἔρθει ἀκόμη. Δέν ἀνήκει σέ μᾶς νά γνωρίζουμε τούς χρόνους καί τούς καιρούς, καί ἴσως ἡ παρούσα τάξη νά διαρκέσει γιά πολύ περισσότερες χιλιετίες. Ἀπό κάποια ὅμως ἄλλη ἀποψη, ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία εἶχε δίκιο. Ἐπειδή ὅποτε κι ἂν ἔρθει τό τέλος, νωρίς ἢ ἀργά, εἶναι πάντοτε ἐπικείμενο, πνευματικά βρίσκεται διαρκῶς κοντά μας, κι ὅταν ἀκόμη δέν βρίσκεται χρονικά κοντά μας. Ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου θά ἔλθει «ὡς κλέπτης ἐν νυκτί» (Α΄ Θεσσαλ. 5, 2), τήν ὥρα πού δέν τήν περιμένουμε. Συνεπῶς οἱ χριστιανοί, ὅπως στούς ἀποστολικούς χρόνους, ἔτσι καί σήμερα πρέπει νά εἶναι συνεχῶς ἔτοιμοι, γεμάτοι ἀναμονή. Ἐνα ἀπό τά πιό ἐνθαρρυντικά σημεῖα ἀνανέωσης στή σύγχρονη Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ἀναβίωση τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τή Δευτέρα Παρουσία καί τή σημασία

της. «Ὅταν κάποιοι πάστορας, πού βρισκόταν σ' ἐπίσκεψη στή Ρωσία, ρώτησε ποῖο εἶναι τό πιό καυτό πρόβλημα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἕνας ἱερέας τοῦ ἀπάντησε χωρίς δισταγμό: ἡ Δευτέρα Παρουσία»⁴⁰.

Ὅμως ἡ Δευτέρα Παρουσία δέν εἶναι ἀπλῶς ἕνα γεγονός τοῦ μέλλοντος, ἐπειδή στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ὁ Μέλλοντας Αἰώνας ἔχει ἤδη προβάλλει μέσα στόν παρόντα αἰώνα. Γιά τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οἱ «Ἐσχατοὶ Χρόνοι» ἔχουν ἤδη τεθεῖ σέ ἐνέργεια, καθότι ἐδῶ καί τώρα οἱ χριστιανοί ἀπολαμβάνουν τούς πρώτους καρπούς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. *Ναί, ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ.* Ἐχει ἤδη ἔρθει, στή θεία Λειτουργία καί στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας.

* Σημ. Ο διάβολος ὅμως μένει αμετανόητος, καί ὅλα τά τώρα πονηρά πνεύματα, τα ὁποῖα ξέπεσαν ἀπό τον ουρανό, ὅταν υπερηφανεύθησαν, καί κατόπιν στερεώθηκαν στήν κακία, καί ἐγέναν οἱ εφευρέτες της, παραπλανώντας τούς ανθρώπους· πρῶτα τούς πρωτοπλάστους καί κατόπιν ὅλους τούς ἀπιστοῦς, ἀλλά καί τούς ἀστήρικτους ἢ ἀδιάφορους πιστοῦς. Γιαυτό καί ὁ Σωτήρας βλέποντας τὸ αμετανόητό τους εἶπε γιά τὴν κόλαση ὅτι "εἶναι ἠτοιμασμένη τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ". Λ.Μ.Δ.

38. *Mystic Treatises*, ἔκδ. Α. J. Wensinck (Amsterdam 1923), σελ. 341.

39. *Διδαχή*, 10, 6.

40. P. Evdokimov, *L'Orthodoxie*, σελ. 9.

Ο Ορθόδοξος Δρόμος

Μετάφραση: Μαρία Πάσχου

Απόσπασμα από το βιβλίο (Επιλογή Λ.Μ.Δ.):

• • •

«Μνήσθητί μου, Κύριε, όταν έλθης εν τη βασιλεία σου» (Λουκ. 23,42).

"Σ' όλες τις ψυχές που αγαπούν το Θεό, σ' όλους τους αληθινούς Χριστιανούς, θάρθει κάποιος πρώτος μήνας του Χρόνου, σαν τον Απρίλη, μια μέρα ανάστασης." (Ομιλίες του Αγ. Μακαρίου)

"Όταν ο Αββάς Ζαχαρίας επρόκειτο να πεθάνει, τον ρώτησε ο Αββάς Μωϋσής: «Τι βλέπεις;» Και ο Αββάς Ζαχαρίας απάντησε: «Πάτερ, δεν είναι καλύτερα να μην πω τίποτε;» «Ναι, παιδί μου», είπε ο Αββάς Μωϋσής, «είναι καλύτερα να μην πεις τίποτε.» Αποφθέγματα των Πατέρων της Ερήμου)

"Ο λόγος είναι το όργανο αυτού του κόσμου. Η σιωπή είναι το μυστήριο του μέλλοντος αιώνας." (Αγ. Ισαάκ ο Σύρος)

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ

«Προσδοκώ ανάστασιν νεκρών και ζωήν του Μέλλοντος Αιώνας».

Στραμένο προς το μέλλον, το «Πιστεύω» τελειώνει με μια νότα προσδοκίας. Αλλά, αν και τα Έσχατα πράγματα θάπρεπε ν' αποτελούν το σημείο για μια συνεχή αναφορά σ' όλη αυτή την επίγεια ζωή, δεν μπορούμε να μιλήσουμε με καμιά λεπτομέρεια για την πραγματικότητα του Μέλλοντος Αιώνας.

«Αγαπητοί», γράφει ο άγ. Ιωάννης, «νυν τέκνα Θεού εσμέν, και ούπω εφανερώθη τι εσόμεθα» (Α' Ιω. 3,2). Μεσ' από την πίστη μας στο Χριστό, αποκτάμε πότε-πότε μια ζωντανή, προσωπική σχέση με το Θεό· και ξέρουμε, όχι σαν υπόθεση, αλλά σαν πραγματικό γεγονός εμπειρίας, ότι αυτή η σχέση ήδη έχει μέσα της τα σπέρματα της αιωνιότητας. Αλλά σαν τι μοιάζει το να μη ζει κανείς μέσα στη ροή του χρόνου παρά μέσα στο αιώνιο Τώρα, όχι κάτω από τις συνθήκες της πτώσης αλλά μέσα σ' ένα σύμπαν όπου ο Θεός είναι «τα πάντα τοις πάσι» -απ' αυτό έχουμε μόνο μερικές λάμπσεις μα όχι καθαρή αντίληψη· κι έτσι θάπρεπε πάντα να μιλάμε με προσοχή, σεβόμενοι την απαίτηση της σιωπής.

Υπάρχουν όμως τουλάχιστον τρία πράγματα που έχουμε το καθήκον να βεβαιώσουμε δίχως αμφιβολία· ότι:

- ο Χριστός θα ξανάρθει μέσα σε δόξα·
- ότι με τον ερχομό του θ' αναστηθούμε από τους νεκρούς και θα κριθούμε· και
- ότι «της βασιλείας αυτού ουκ έσται τέλος» (Λουκ. 1,33).

Πρώτα, λοιπόν, η Γραφή και η Ιερή Παράδοση μας μιλούν πολλές φορές για τη Δευτέρα Παρουσία. Δεν μας δίνουν λαβές για να υποθέσουμε ότι, μέσω μιας σταθερής προόδου μέσα «στον πολιτισμό», ο κόσμος θα καλυτερεύει, βαθμιαία, μέχρις ότου το ανθρώπινο γένος καταφέρει να εγκαταστήσει τη βασιλεία του Θεού (μάλλον του εαυτού του! Λ.Μ.Δ.) πάνω στη γη. Η Χριστιανική άποψη για την ιστορία του κόσμου είναι τελείως αντίθετη σ' αυτό το είδος της εξελικτικής αισιοδοξίας.

Αυτά που διδαχτήκαμε να περιμένουμε είναι:

- καταστροφές στο φυσικό κόσμο,
- συνεχείς πόλεμοι μεταξύ των ανθρώπων,

- **σύγχυση και αποστασία ανάμεσα σ' αυτούς που καλούν τους εαυτούς τους Χριστιανούς** (βλ. ιδιαίτερα Ματθ. 24,3-27). Αυτή η περίοδος της αναταραχής θα κορυφωθεί με την
- **εμφάνιση του «ανθρώπου της αμαρτίας»** (Β' Θεσ. 2,3-4) ή Αντίχριστου, που, σύμφωνα με την παραδοσιακή ερμηνεία στην Ορθόδοξη Εκκλησία, δεν θα είναι ο ίδιος ο Διάβολος, αλλά ένας άνθρωπος, ένας απλός άνθρωπος, στον οποίο θα είναι συγκεντρωμένες όλες οι δυνάμεις του κακού και που για ένα διάστημα θα κρατήσει ολόκληρο τον κόσμο κάτω από την εξουσία του. Η σύντομη βασιλεία του Αντίχριστου θα τερματιστεί απότομα με τη
- **Δευτέρα Παρουσία του Κυρίου**, τούτη τη φορά όχι με τρόπο κρυφό, όπως στη γέννησή του στη Βηθλεέμ, αλλά καθημένου εκ δεξιών της δυνάμεως και ερχομένου επί των νεφελών του ουρανού» (Ματθ. 26,64). Έτσι η πορεία της ιστορίας θα φτάσει σ' ένα ξαφνικό και δραματικό τέλος, με μιαν άμεση παρέμβαση από το θείο χώρο.

Ο ακριβής χρόνος της Δευτέρας Παρουσίας μας είναι κρυφός: «ουχ υμών εστι γνώναι χρόνους ή καιρούς ους ο Πατήρ έθετο εν τη ίδια εξουσία» (Πραξ. 1,7). Ο Κύριος θα έρθει «ως κλέπτης εν νυκτί» (Α' Θεσ. 5,2). Αυτό σημαίνει ότι, αποφεύγοντας την καιροσκοπία για την ακριβή ημερομηνία, πρέπει να είμαστε πάντα έτοιμοι και σε κατάσταση αναμονής. «**Α δε υμίν λέγω, πάσι λέγω· γρηγορείτε**» (Μαρκ. 13,37). Γιατί, *άσχετ' αν το Τέλος έρθει αργά ή γρήγορα*, στην ανθρώπινη χρονική κλίμακα είναι πάντα επικείμενο, πνευματικά πάντοτε πολύ κοντά. Πρέπει να έχουμε στις καρδιές μας μια αίσθηση ετοιμότητας. Με τα λόγια του Μεγάλου Κανόνας του Αγ. Ανδρέου Κρήτης, που διαβάζεται κάθε Τεσσαρακοστή, λέμε:

Ψυχή μου, ψυχή μου, ανάστα, τι καθεύδεις;

Το Τέλος εγγίζει, και μέλλεις θορυβείσθαι.

Ανάνησον ουν, ίνα φείσηται σου Χριστός ο Θεός,

ο πανταχού παρών και τα πάντα πληρών.

Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ

Δεύτερο, σαν Χριστιανοί πιστεύουμε όχι μόνο στην Αθανασία της ψυχής αλλά και στην Ανάσταση του σώματος. Σύμφωνα με την υπόδειξη του Θεού στην πρώτη μας δημιουργία, η ανθρώπινη ψυχή και το ανθρώπινο σώμα είναι αλληλεξαρτώμενα και κανένα δεν μπορεί να υφίσταται σωστά δίχως το άλλο. Σα συνέπεια της πτώσης, με το σωματικό θάνατο, αυτά τα δύο χωρίζονται, αλλ' αυτός ο χωρισμός δεν είναι τελικός και διαρκής. Στη Δεύτερη Έλευση του Χριστού, θα εγερθούμε απ' τους νεκρούς με την ψυχή μας και το σώμα μας· και έτσι, έχοντας ξανά ενωμένη την ψυχή με το σώμα, θα παρουσιαστούμε μπροστά στον Κύριό μας για την Τελική Κρίση.

Η Κρίση, όπως τονίζει με έμφαση το Ευαγγέλιο του Αγ. Ιωάννου, συνεχίζεται όλον τον καιρό σ' όλη τη διάρκεια της επίγειας ζωής μας. Όποτε, συνειδητά ή ασυνείδητα διαλέγουμε το καλό, ήδη εισερχόμαστε προκαταβολικά στην αιώνια ζωή· όποτε διαλέγουμε το κακό παίρνουμε μια πρόγευση από την κόλαση. Η Τελική Κρίση κατανοείται καλύτερα σαν η στιγμή της αλήθειας, όποτε το κάθε τι έρχεται στο φως, όταν όλες οι πράξεις της εκλογής μας αποκαλύπτονται μ' όλες τους τις συνέπειες, όταν αντιλαμβανόμαστε με απόλυτη διαύγεια ποιο είμαστε και ποιο υπήρξε το βαθύ νόημα και ο σκοπός της ζωής μας. Κι έτσι, σύμφωνα μ' αυτή την τελική διευκρίνιση, θα εισέλθουμε -με την ψυχή και το σώμα ξαναενωμένα- στον ουρανό ή στην κόλαση, στην αιώνια ζωή ή στον αιώνιο θάνατο.

Ο Χριστός είναι ο κριτής· κι όμως, από μιαν άλλη άποψη, εμείς εκφέρουμε την κρίση για τους εαυτούς μας. Αν κάποιος είναι στην κόλαση, δεν είναι γιατί ο Θεός τον φυλάκισε εκεί, αλλά γιατί εκεί είναι ο τόπος που ο ίδιος διάλεξε να βρίσκεται. Οι χαμένοι στην κόλαση είναι αυτοκαταδικασμένοι, αυτοσκολαβωμένοι· σωστά έχει ειπωθεί ότι οι πύλες της κόλασης είναι κλειδωμένες από μέσα. ...

Σημ. Είναι εξ' άλλου γραμμένο «ο Θεός πρόσωπον ανθρώπου ου λαμβάνει» δηλ. δεν προσωποληπτεί. (Λ.Μ.Δ.)